

Т. П. КЕРЪВЪН В ТАТАРСКИЯ ДВОР

Превод от английски: [Неизвестен], 1973

chitanka.info

Професор Дънбар измуча в ухото на каубоя, който стовари бича си върху хълбока му и викна:

— Разкарвай се оттук!

Професорът отново изрева и се втурна обратно към стадото.

Едуърд Херисън Дънбар, бакалавър на хуманитарните науки, магистър, доктор, член на дружеството по съвременно езикознание, специалист по английската литература от XVIII век, не беше подготвен за ситуацията, в която се намираше. Никой писател от века на класицизма не бе споменавал за подобно нещо. Разбира се, Кафка е писал на тази тема, но професор Дънбар рядко прочиташе нещо, излязло след 1798 година.

— Класическа строгост и сдържаност — обичаше да казва на студентите си. — Това са основните елементи на чистия стил.

Сега той тичаше и мученето му се носеше из прашната тексаска равнина.

— Чистият английски е най-хубавият английски — повтаряше професор Дънбар. — Изхвърлете жаргона от езика си, имайте мярка на въображението, обуздайте фантазията, придържайте се към правилата. Говорете с точност и яснота.

И той измуча към един друг каубой, който размаха шапка и изруга. Не го свърташе вече на едно място. Инстинктът у него заговори, погледът му се размъти и той хукна с всички сили към стадото.

Сутринта се бе събудил със смътното усещане, че нещо не е в ред. Нещо наистина не беше в ред. Той се бе превърнал в бик. Обикновено се събуждаше бавно, постепенно. В полудрямка, очаквайки мириса на кафе и готовата закуска, той се опита съвсем спокойно да си обясни обзелото го тягостно чувство. Няколко глупци критикуваха в разни научни списания последната му публикация, в която доказваше, че Бозуъл е истинският автор на „Осиан“, но той вече имаше готово опровержение срещу тях. Не, не е това. Излизането на университетското списание беше спряно за четири години, но това се случваше почти след всеки нов брой. Не е и това. Лекциите му до края на семестъра бяха изготвени, там всичко беше в ред. Децата не му създават неприятности, жена му не беше направила дългове, а от няколко месеца насам не беше прекалявал с пиенето в университетския клуб.

Най-после замириса на кафе и като реши, че безпокойството му се дължи на някакъв забравен сън, той отвори очи. Бързо се изправи на крака и измуча от учудване. Намираше се сред стадо крави. Първо помисли, че това е някаква студентска лудория. В образцовия университет на професор Дънбар щяха да се приемат само студенти, навършили 60 години. От година на година студентите ставаха все по-изобретателни и по-непоносими. Но и най-находчивият и садистичен първокурсник не би могъл да...

После му мина през ума, че може би е полудял, но той пропъди тази мисъл така лесно, както и мухата, кацнала на гърба му. Отлично знаеше, че не е побъркан. Не можеше да бъде побъркан, защото беше учен. Той е един съвсем нормален учен и за да докаже това, изрецитира наум първите 18 стиха от „Елегия“-та на Грей. Въпреки всичко продължаваше да бъде заобиколен от крави, а на стотина метра от него каубоите сърбаха кафе от груби канчета.

Неговата трета мисъл беше, че сънува. Четвъртата му подсказа, че това не може да бъде сън. Един каубой си сви цигара и истеричните бълнувания на професора спряха.

Измуча за помощ и внимателно започна да се провира между заспалите говеда към хората. Беше прекарал целия си живот в град и близостта на животни го плашеше. Стреснато от рева му, стадото се надигна. Ето ги, вече идваха към него и мучаха неспокойно. Това го уплаши още повече и страхът му се предаде на останалите. Обезумял, той се опита да си пробие път, като пулеше очи, въртеше опашка и ревеше силно от ужас.

Професор Дънбар беше омагьосан.

Стадото препускаше в панически бяг, и той препускаше с всички. Стъпи с един крак в съда с горещо кафе, пред очите му някой размаха шапка, зад гърба му изтрещя гръм. Бягаше, бягаше, силите му го напущаха, но той продължаваше да бяга. И дори тогава не преставаше да се пита не би ли могъл да докаже, че Едуърд Янг е истинският автор на третата книга „Пътешествията на Гъливер“, защото смяташе, че ако престане да разсъждава върху научни неща за XVIII век, ще трябва да признае, че се е превърнал в животно. Докато бягаше, разглеждаше доказателствата, публикувани в изследването на Тикел, старите списъци на дрехи за пране на Суифт, стихосбирката „Нощни мисли“ и накрая все пак трябваше да признае, че е животно. Смяташе се за

крава, защото си представяше, че стадата се състоят само от крави. Всъщност той беше бик, но в случая това нямаше никакво значение.

Ето вече някой на кон галопираше редом с него, заставяйки го да забави тичането, да се успокои и да се върне назад. Най-сетне и той започна да обикаля в кръг прашната равнина заедно с другите, после цялото стадо се отправи към поляната, която бяха прекосили в панически бяг. Професорът се срамуваше от себе си. Ученият е човек, длъжен внимателно да разгледа и най-спорния въпрос и да дава безпристрастен отговор. А ето, той избяга ужасен от това объркано положение, избяга с рев, също като някой глупав студент. Освен това поведе след себе си и цялото скъпоценно стадо, а от това занимание всяко животно сигурно е смъкнало не по-малко от четири фунта. Пресмятайки стадото на около хиляда крави — и той вирна глава да го огледа, — това правеше три хиляди фунта. Ако един фунт струва един долар, то той беше причинил загуба от три хиляди долара. Понеже беше професор, сумата три хиляди долара беше почти невероятна за него. Долар за фунт. За месо. Кравата става месо едва когато бъде убита. Кравите биват убивани и изяддени. Тръпки на ужас полазиха по гърба на професора. Но този път препускането продължи само няколко минути. Животните бяха изтощени. Като се задъхваше и пръхтеше, професорът започна да преценява положението.

Разбира се, слепият ужас не представлява никакъв изход. Преди всичко трябва да съобщи на тези каубои кой е той. После да намери някакъв начин да се върне в университета. Може би там, във факултета по биология, с техните циклотрони, атоми и разни други неща, ще могат да му възвърнат нормалния вид. Той знаеше за биологията толкова, колкото и биолозите за периодичната литература през XVIII век. А може би трябва да се обърне към факултета по сравнителна религия... Но първо да предупреди каубоите.

Бавно си проби път към края на стадото и се приближи до един от ездачите.

Професор Дънбар измуча в ухото на каубоя, оня стовари бича върху гърба му и викна:

— Разкарвай се оттук!

Професорът отново изрева и побягна.

Нима не могат да разберат? Какво става с тях? И той измуча към друг един каубой, който размаха шапка и изруга. Инстинктът у него

заговори, погледът му се размъти и той се понесе към стадото.

Професорът беше интелигентен човек и знаеше как да пристъпи към същността на въпроса.

„Господине, човек може да се оправи даже ако попадне в татарския двор, стига умът му да е на място.“

Той си припомни тази успокоителна максима от XVIII век, забравяйки края на това догматично твърдение:

„Татарският хан е един глупак, който прекарва по цели дни с любовниците си и никой джентълмен не е в състояние да се разбере нито с него, нито с който и да е друг «накичен дивак».“

Следвайки бавно стадото, бикът започна да подрежда мислите си. Нямахме смисъл да се прилага научният метод към неговия случай. Не познаваше науките. От метафизиката не очакваше помощ. Беше изхвърлил Кант от главата си. Класиците също не можеха да му помогнат. Разбира се, чел е Овидий и „Златното магаре“, но не виждаше какво отношение могат да имат те в неговия случай. Трябваше да признае неохотно, че като че ли никой през XVIII век не беше си задавал въпроса, какво би се случило с един учен, който открие една сутрин, че се е превърнал в крава. Добре. Тогава трябва да се опре на собствения си опит. Но като професор той нямаше никакъв собствен опит. Лоша работа. Чакай, веднъж му се случи да преглежда съчинението на един студент, който изследваше начините за установяване на контакт с разумни същества от други светове (Тогава изпрати съчинението на декана с препоръка студентът да бъде наказан.) До какви изводи стигаше студентът? Изви глава и измуча, мъчейки се да си спомни. Да, математическите закони са едни и същи навсякъде и всеки ще може да ги разпознае.

Беше спасен! Оставаше му само да покаже знанията си по математика.

Стадото забави ход и спря пред железопътен насип. Една вятърна мелница поскърцваше бавно, като пълнеше с вода продълговатата канавка. Какво знаеше той от математиката? Започна бързо да пие. Беше ожаднял от препускане. Разбира се, Исак Нютон и неговия закон за гравитацията. Какво представляваше законът за гравитацията? Какво гласеше? Беше го срещал някъде. В това време един друг бик го избута от канавката с вода.

$$E = mc^2?$$

Това някак си не изглеждаше вярно. Не е в стила на Нютон. Май че после се беше появил някой от съвременниците, който премахна гравитацията. Поклати тъжно глава. Никаква сигурност и стабилност в наше време. И той отново измуча отчаяно.

Това не е ли свирка на влак? Чикаго. Кланиците. Касапският чук. Смъртта. „Използуваме всичко освен квиченето.“ Не, това беше рекламата за свинско месо. Колко говеждо е изял в живота си? Колко портфейли и куфари от волска кожа е имал?

Загложди го страх. Много отдавна, като студент, беше изучавал математика, но в курса за неспециалисти и никой не беше й обръщал сериозно внимание. Все пак трябваше да си спомни нещо. В края на краищата беше късан три пъти, докато най-сетне успя да препише. Като че ли там имаше нещо за триъгълници. Да, това беше изсвирване на влак. Ето, вече се вижда и белият облак дим в далечината.

Трябва да нарисува триъгълник с малки квадрати отстрани. Това в математиката означаваше нещо. Беше спасен.

Разбута бързо стадото и се приближи до каубоите. Трябва да бъде внимателен, за да не ги изплаши пак. Поклони се и се опита да се усмихне подкупващо. С предното си дясно копито непохватно започна да чертае разкривен триъгълник. Трудно му беше да координира движенията си. Най-после свърши и вдигна поглед, дишайки тежко. Никой не му обърна внимание. Опита се да побутне един от каубоите, забравяйки, че има рога. Она изписка и запрати шапката си право в лицето на професора. Объркан и изплашен, професор Дънбар се втурна към стадото. Странно чувство на сигурност го обземаше, щом се озовеше сред останалите. Доволен, започна да пасе трева. Много скоро някой ще забележи чертежите му и ще разбере какво се е случило. Вървеше бавно заедно с другите, а слънцето напичаше приятно гърба му. От време на време размахваше опашка да пропъди някоя муха. След още съвсем малко той ще бъде спасен, но точно сега го налегна приятна умора, същата която изпитваше, ровейки се из книгите в някой отдалечен ъгъл на университетската библиотека. Бавно преживяше тревата и сънливо размишляваше дали Суифт наистина е бил глух или само се е преструвал. Замечтано предъвкваше мисълта за стипендията, с която ще отиде до Англия да издири доказателствата за теорията си, че Робърт Уолпул е истинският автор на „Опера за три гроша“. Усили ход да настигне стадото, което ставаше

все по-неспокойно. Изведнъж пред него се изпречи висока дървена ограда. Мина бързо напред, притиснат от всички страни. Какво става? Отметна назад глава и замуча уплашено. Сега оградата се издигаше от двете му страни, а под краката му имаше дъски. После нагоре, по едно тясно мостче. Как? Качваха ги в товарни вагони!? Мостчето отекуваше глухо под стъпките му. Няма! Няма да отиде! Къде са хората, които щяха да го спасят чрез математиката? Спря и се огледа. Стадото се точеше след него. Неговите грижливи чертежи бяха стъпкани. Измуча от негодувание. Един каубой се беше надвесил над оградата, посягайки с пръчка към него. Изведнъж професорът се хвърли напред, обезумял от силната болка на електрическия шок. Вратата на вагона се затръшна след него. Притиснат от всички страни, не можеше да помръдне. Заудря с копита и зарева с всичка сила. И другите замучаха заедно с него. Силната врява на разярени животни заглушаваше тракането на колелетата и се носеше по целия път от Тексас до Чикаго.

Чикаго! В Чикаго имаше университет, има и учени — декани, асистенти, професори, доценти, преподаватели, аспиранти, лектори, — хора с най-различно обществено положение. Най-после. Вдигна глава към високите сгради. Щом съзря Чикаго, сърцето му се разтуптя. Влакът затрака и загърмя покрай оградата на кланицата. Защо тук? Смътно си беше представял, че от гарата ще тръгнат по главната улица към консервения комбинат. Огледа неспокойно преградите за добитъка. Тук нямаше никакви учени. Нямаше даже първокурсници, даже един-едничък студент да рита топка. Само безброй кошари и редица високи сгради, от които долиташе — и той потрепера — уплашен рев и тежка миризма на смърт.

Вратите се отвориха. Животните се втурнаха навън и го изблъскаха към кошарите. Бързо! Трябва да избяга! Заудря с крак и замуча. Никаква полза. Всички наоколо удряха с крак и мучаха. Бързо! Вратичката на кошарата се отвори. Избутаха го на една пътека. Толкова скоро? Къде отиваха? Един по един се отправяха към сградата. После започнаха да се изкачват нагоре. Измуча за помощ. Още по-нагоре. Навсякъде пицяха животни. После спряха да се изкачват. Копитата му зачаткаха по циментовия под. Над него блестяха силни електрически крушки. Циментът свърши. Сега вървеше по стърготини, изцапани с кръв. Тряс! Бикът пред него рухна, подът се наклони и трупът се

плъзна надолу. Високо горе един човек с огромен чук го чакаше да пристъпи напред.

Но този път никакъв електрически ток няма да го принуди да се помръдне. Закрепи се здраво на три крака и започна да драска по пода с копито. Повече никаква математика. Направо ще опише положението си. Гордееше се със самообладанието си, тъй като се сети да изписва буквите обратно, за да може човекът да прочете написаното.

АЗ НЕ СЪМ КРАВА. АЗ СЪМ ПРОФЕСОР ДЪНБАР. МОЛЯ, НЕ МЕ УБИВАЙТЕ!

После пристъпи напред да приеме извиненията им.

* * *

— Как мина днес работата, Еди?

Касиерът сложи разписката на гишето.

— Окей. Нищо ново. Пак имаше един от тия, лудите животни, знаеш ги де, дето уж танцуват, преди да ги фраснеш. С него станаха пет за този месец.

И той старателно изписа едно кръстче вместо подписа си.

Публикувано във вестник „Орбита“, брой 29/1973 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.